

Надія ТЕМІРОВА
(Україна, Донецьк)

Образ Донбасу в сучасних наукових дослідженнях: зміна парадигми чи повторення пройденого

Історіографія історії одного з регіонів України – Донбасу – відносно молода. Проте вона є дуже щільною, що дозволяє здійснити співставлення двох науково-історичних традицій: радянської й сучасної української. До такого аналізу звертаються практично всі вітчизняні дослідники, але вони проводять предметний історіографічний аналіз, виходячи з конкретних зацікавлень. Метою даного дослідження є аналіз доробку сучасних науковців по вивченню історії Донбасу в порівнянні з досягненнями радянських істориків. Основу його становлять історіографічні джерела: монографії, окремі наукові статті, дисертації та автореферати до них.

Доробок радянської історіографії з історії Донецького басейну є досить суперечливим: з одного боку, зібраний досить великий фактичний матеріал, здійснено ряд проектів з узагальнення регіональної історії; з іншого – маємо констатувати політико-ідеологічну зашореність, що зумовило штучне звуження дослідницького поля.

На початку радянської доби дослідники – М. Слабченко, М. Яворський та інші – віддавали перевагу вивченню промисловості регіону у дореволюційну добу, розглядаючи формування всеросійського ринку, форми залучення іноземного капіталу, становище пролетаріату тощо. Наукова література цього періоду вирізняється багатим джерельним матеріалом, оригінальністю дослідницьких підходів, серед яких розвідки про становище українського господарського організму в оточенні чужого економічного світу, про боротьбу капіталів за український ринок, про економічне районування Наддніпрянської України, про роль українських земель у світовій економіці, про етнічний склад трудових ресурсів у промислових регіонах тощо. Наприкінці 1920-х – на почат-

ку 1930-х рр., після згортання нової економічної політики, з початком масових карально-репресивних заходів і запровадженням жорсткої ідеологічної цензури інтерес до історії Донбасу різко скоротився, про нього згадувалося винятково для ілюстрації “успіхів соціалістичного будівництва”.

Після закінчення Другої світової війни, з послабленням тиску тоталітарної системи до дослідницького поля повернулася економічна історія кінця XIX – початку XX ст. З’явилась низка робіт з історії народного господарства СРСР і УРСР, в яких чільне місце відводилося економіці Донецького регіону. У працях Г.Д. Бакулева, С.Г. Струmilіна, П.О. Хромова, Д.І. Шполянського та інших був поданий обширний фактичний матеріал щодо розвитку окремих галузей промисловості Донбасу, залізничного транспорту, монопольних об’єднань тощо [1–4]. Проте концептуально вказані дослідження практично не відрізнялися між собою і містили набір стереотипних висновків. У цей час публікувалися монографічні дослідження з історії промисловості та сільського господарства України, соціальної історії, насамперед, з історії робітництва тощо ряду відомих українських істориків – Ф. Лося, О. Нестеренка, К. Шияна та інших [5–7]. Донбас виступав серед інших досліджених регіонів. Коло порушених проблем у цих роботах було жорстко детерміновано: історія революційного та профспілкового руху, місцевих більшовицьких організацій, становище пролетаріату, концентрація та монополізація промисловості тощо. Протягом 1960–1980-х рр. науковці розробляли переважно проблематику, пов’язану з радянською епохою, яка інтерпретувалася відповідно до вимог ідеологічних догматів. Лише окремі історики зверталися до історії Донбасу кінця XIX – початку XX ст. [8–10]. У 1970–1980-ті рр. створено кілька узагальнюючих праць – “История рабочих Донбасса“, “История міст і сіл Української РСР“ та деякі інші, що мало засвідчити сформованість радянської концепції стосовно історії Донбасу [11–12].

Підсумовуючи аналіз доробку радянських науковців стосовно минулого Донбасу, необхідно зауважити, що він не виходив за межі політико-ідеологічної кон’юнктури. Через своє стратегічне для Радянської держави значення цей регіон і в науковому відношенні перебував під пильним наглядом відповідних партійно-державних структур, що значно обмежувало науковий пошук істориків.

Історія Донбасу отримала імпульс на початку 1990-х рр. внаслідок кардинальних суспільно-політичних перетворень. Передусім надзви-

чайно зросла увага до краєзнавчої проблематики. По-друге, тематика регіональної історії змінилася за рахунок тем, вивчення яких за радянських часів було неможливим. Зрушення в історичній свідомості суспільства, поширення методологічних новацій із західної історичної думки, зняття штучних обмежень доступу до великої кількості джерел створили сприятливі можливості для історико-регіональних студій. Історія Донбасу посіла помітне місце в загальнонаціональному масштабі, зокрема в працях С.В. Кульчицького, О.П. Реєнта та ряду інших науковців [13–15].

Привертають увагу узагальнюючі монографії А. Міхненка, А. Саржана [16–17]. Зокрема А. Міхненко поставив перед собою завдання: з'ясувати, чому “наш народ” повинен платити надзвичайно високу ціну за історичний прогрес [16, с.6]. Ним проведено дослідження історії Донбасу в умовах капіталістичної трансформації суспільства (друга пол. ХІХ – поч. ХХ ст.), розглянуто процес надходження інвестицій і розвитку підприємництва, робітничий рух і політичні партії та громадські об'єднання. В контексті регіональної проблематики доби Української революції висвітлені проблеми наростання кризи, хід громадянської війни. Вивчений Донецький регіон у міжвоєнний період 1921–1941 рр.: реалізація непу, соціалістична індустріалізація, колективізація сільського господарства, трагедія голодомору. Показаний і Донбас у воєнні та перші повоєнні роки (1941–1950 рр.). Представлене дослідження має комплексний характер. Хронологічним продовженням досліджень А. Міхненка стала праця А. Саржана “Зміни в соціально-економічній сфері Донбасу. Друга половина 40-х – кінець 80-х років ХХ ст. “. Конкретикою і значним фактажем відзначається науково-популярна праця В. Стюпкіна й В. Гергеля “Полная история Донецка (1779–1991)” [18]. Поява цих праць свідчить про сформованість у загальних рисах концепції розвитку Донбасу протягом останніх 150 років.

На сьогоднішній день в науковому вивченні минулого Донбасу чітко простежується кілька напрямків, в основі окреслення яких лежить, передусім, хронологічна ознака.

Чимало зроблено для вивчення процесу заселення й господарського освоєння Донбасу в ХVІ–ХVІІІ ст. Цю роботу протягом багатьох років очолює В.О. Пірко. Він є автором кількох монографій і великої кількості статей вказаної проблематики [19–21]. Під його керівництвом захищено кілька дисертацій, в яких досліджено різні аспекти освоєння Донбасу в зазначений період [22–24]. В. Пірко поставив перед собою

завдання показати процес заселення Донеччини та формування її поліетнічного складу на тлі соціально-економічного й політичного поступу Східної Європи [19, с.4]. Дослідник виділив чотири періоди заселення: XVI – перша половина XVII ст., друга половина XVII – початок XVIII ст., середина XVIII ст., остання чверть XVIII ст. В. Пірко показав, що наприкінці XVIII ст. внаслідок складних міграційних процесів в регіоні мешкали представники понад 30 етносів, серед яких українці становили 61,3% [19, с.99]. У дослідженнях останніх років автор спростував ряд міфів стосовно часу заснування деяких міст сучасного Донбасу [25–27].

Наступна група досліджень присвячена соціально-економічному розвитку в другій половині XIX – на початку XX ст. І. Довжук продовжив тезу радянської історіографії про скасування кріпацтва як потужний імпульс промислового розвитку [28]. Донбас справляв надзвичайно великий вплив на індустріальний розвиток Наддніпрянщини уже наприкінці XIX ст. Новим мотивом у вивченні становлення Донбасу як індустріального у дореволюційний період стало вивчення соціального стану підприємців, які, власне, й організували цей процес. Показово, що радянські автори зосереджувалися винятково на характеристиці робітництва, сучасні ж автори дослідницьку палю першості віддають підприємцям, як, наприклад, І. Довжук, О.В. Щербініна [28, 29].

І. Довжук привернув увагу до впливу будівництва залізниць на розвиток вугільної промисловості Донецько-Придніпровського економічного регіону. Серед інших чинників, які відігравали значну роль у формуванні вугільної та металургійної промисловості, дослідники відзначили досить високий технічний рівень. Така точка зору знайшла своє відображення в працях І. Довжука, А. Міхненка, О. Щербініної та інших. Проте використання нової техніки було пов'язано із певними труднощами, на що звернув увагу А. Міхненко. Він зауважив, що “для широкого впровадження врубмашин необхідні були значні кошти, зміна технологічної схеми, ведення очисних ті підготовчих робіт, кваліфіковані кадри“, що в поєднанні з дешевиною робочої сили створювало перепони на шляху впровадження машинної техніки [16, с.233]. До особливостей формування металургійної та вугільної промисловості означеного регіону належала сприятлива митна політика царату, який на думку російської дослідниці Т. Ізмєтьєвої, через систему “диференційованих мит, доповнену системою пільгових залізничних тарифів,

практично позбавив Донецький басейн від іноземної конкуренції, став стимулом до розвитку вуглевидобутку й, поряд з деякими іншими факторами, послужив поштовхом до посиленого припливу капіталу в гірничу промисловість Півдня Росії” [30, с.114].

Новим в аналізі соціально-економічних і політичних процесів у дореволюційному Донбасі є оцінка становища регіону у складі Російської імперії як колонії. Зокрема І. Довжук зауважив, що Росія “провадила колоніальну економічну політику, гальмуючи розвиток окремих галузей української промисловості“ [28, с.310]. Це, позначилося й на напрямках будівництва залізниць, оскільки в першу чергу споруджувалися магістралі, які сполучали українські землі з московським промисловим районом. Загалом промисловий розвиток міг дати відчутніші позитивні наслідки.

Оскільки Донбас сформувався як поліетнічний регіон, увагу дослідників привертають етнічні процеси в краї у XVIII–XX ст. [31–35]. Науковці зацентрували увагу на таких аспектах: походження різних етносів у Донбасі; законодавче підґрунтя їхнього існування в “новій батьківщині“; соціально-економічний розвиток етнічних меншин; особливості їхнього місцевого самоврядування; характерні риси культури, релігійних культів, традицій і звичаїв; взаємини з корінним населенням. Всі дослідники наголошують на помітному позитивному впливі етнічних меншин на розвиток регіону. Так показовим є висновок К. Лях стосовно того, “що протягом XIX ст. німецькі колоністи все більше втягувалися в російське суспільство, ставали важливими учасниками його економічної та соціальної інфраструктури“.

Протягом останніх років чималий внесок науковці зробили у вивчення Донбасу в умовах тоталітаризму [36–38]. Зокрема В. Нікольський здійснив ґрунтовне дослідження репресивної діяльності органів Державної безпеки СРСР в Україні з кінця 1920-х до 1950-х рр. Автор підняв потужний масив документів, значна частина яких до наукового обігу введена вперше. На цій основі ним розглянуті технологія репресій, арешти та формули обвинувачень, соціальний склад жертв органів держбезпеки, динаміка національного складу репресованих, вироки та рішення. В. Нікольський показав, що у своїй діяльності ГПУ-НКВД-НКГБ-МГБ-КГБ, як складова частина державного апарату, керувалися, перш за все настановами партійно-радянського керівництва. Зауважено, що основну масу репресованих складала ті, кого вважали дійсними чи потенційними супротивниками влади. Найпоширенішим було обви-

нування у контрреволюційній (антирадянській) агітації. Жорсткість, характер співвідношення між різними категоріями вироків та рішень перебували у прямій залежності від внутрішнього та міжнародного становища держави.

3. Лихолобова відзначила, що наріжною метою репресивних дій було розв'язання політичних та соціально-економічних проблем, які становили загрозу “радянській” моделі суспільства [37]. Великою мірою вони спрямовувалися й на зміцнення монополії центру щодо периферії. Повною мірою це стосувалося Донецького басейну – специфічного регіону СРСР. Якщо у попередній монографії на основі потужного фактажного матеріалу зроблені загальні висновки, то у цій праці знайшли місце цікаві персоніфіковані сюжети. У монографії проаналізована репресивна політика стосовно різних категорій населення Донбасу. На думку З.Г. Лихолобової, місцеве керівництво списувало всі прорахунки, породжені системними причинами, на “шкідників”. І з цим складно не погодитися.

Чи не єдина тема, яка не втрачає актуальності з радянської доби, – Донбас у Другій світовій війні. Якщо говорити про конкретні регіональні дослідження, то найуспішніше опрацьовує проблему П. Добров, який є автором ряду досліджень і зорієнтовує молодих науковців [39–42]. На сьогодні до уваги взяті практично всі основні аспекти цієї проблеми: воєнні операції, окупаційний режим, рух Опору, стан господарства, освіти, культури тощо. О. Бровар вказав на прорахунки при формуванні партизанських загонів та створенні мережі підпілля напередодні окупації Сталінської та Ворошиловградської областей, які негативно вплинули на подальшу бойову діяльність партизанських загонів і підпільних організацій. Зокрема, що партизанські загани тривалий час не мали єдиного керівництва, що позначалося на його ефективності. Автор відзначив, що підпілля Організації Українських Націоналістів, виступаючи однією із складових руху Опору в Донбасі, в основному, обмежувалася пропагандою й агітацією, активна збройна боротьба не велася. В цілому націоналістичний рух не набув широкого розвитку в Донбасі, на що вказує і В. Нікольський у монографії “Підпілля ОУН(б) у Донбасі” [43]. М. Баглікова дослідила становлення мережі донбаських таборів військовополонених. Постійна потреба в робочих руках зумовила наявність та затримку в регіоні значної чисельності військовополонених, переважно німецької національності. Їх працю використовували у відбудові промислових об'єктів, передусім

вугільних шахт. Зосередження підневільного контингенту в базових галузях промисловості Донбасу, дозволило не лише вирішити проблему забезпечення господарських структур робочою силою, але й значною мірою прискорило відбудовчий процес.

Серед інших тематичних напрямків слід відзначити: дослідження повсякдення мешканців регіону в різні відтинки часу; історії розвитку освіти, науки й культури; поступ окремих галузей промисловості.

Зміна історіографічної ситуації проявилася і в появі спеціальних праць іноземних дослідників – Г. Куромії, Р. Лінднера, Т. Фрідгута [44–46]. Цьому сприяло розширення доступу до архівних джерел. Лейтмотив книги сформульовано таким чином: “Впродовж усієї своєї історії Донбас був утіленням свободи, і саме ця свобода визначила вкрай бруталну й жорстоку політичну історію Донбасу“ [44, с. 17, 18]. Г. Куромія дійшов оригінального висновку про те, що в Донбасі радянський режим зазнав краху вже під час війни, коли місцевим мешканцям доводилося самотужки пристосовуватися до непростих умов окупації. Заслугує на увагу теза про те, що Донбас піддавався терору через те, що “регіон символізував свободу“ [44, с. 482]. Німецький дослідник Лінднер Райдер у монографії “Підприємці і місто в Україні, 1860 – 1914 рр. Індустріалізація і соціальна комунікація на Півдні Російської імперії“ приділив увагу Юзівці, постаті тутешнього підприємця британського походження Дж. Юза, а також проаналізував провідні процеси в регіоні, пов’язані з формуванням міст. Він показав, що індустріалізація не лише змінила обличчя міст, а й започаткувала глибинні трансформації. На прикладі розвитку таких міст як Юзівка продемонстровано їхній вплив як на стабілізацію, так і на дестабілізацію Російської імперії. З одного боку, відбувалося промислове освоєння нових регіонів; з іншого – масова міграція спричиняла соціальні та етнічні конфлікти, які в решті-решт призвели до революційного вибуху.

Отже, у проаналізованих наукових студіях висунуто низку конструктивних підходів, застосовано концептуальні моделі західної історичної думки до регіональної історії (теорії модернізації та мобілізації, колонізаційна парадигма, типологія повстанських рухів у добу визвольних змагань, урбанізаційний розвиток регіону тощо). Новітні дослідження ввели до наукового обігу значний обсяг емпіричного матеріалу, який тривалий час був недоступним для більшості українських науковців. Фрагментарно вивченими залишаються такі сторінки в історії Донбасу як становище регіону в роки Української національно-

демократичної революції; аграрний сектор регіону, формування й еволюція робітництва. Певною мірою це зумовлено перенасиченістю вказаними проблемами радянської літератури. Пильнішої уваги істориків уже потребують процеси в регіоні в 1990-ті рр.

Відповідаючи на останню частину питання “Хто, як і для чого вивчав місцеву історію“, можна впевнено сказати, що на відміну від радянської доби сучасними дослідниками у переважній більшості керують наукова кон’юнктура, історіографічна ситуація, дослідницький інтерес. Проте назагал вітчизняні дослідження виконані на рівні факту, їм бракує концептуальності. Але, маємо надію, це справа часу.

Джерела та література

1. *Бакулев Г.Д.* Развитие угольной промышленности в Донском бассейне. – М., 1955.
2. *Струмилин С.Г.* История черной металлургии в СССР. Т.1. – М., 1954.
3. *Хромов П.А.* Экономическое развитие России в XIX – XX вв. – М., 1950.
4. *Шполянский Д.И.* Монополии угольно-металлургической промышленности Юга России начала XX в. – М., 1953.
5. *Нестеренко О.О.* Розвиток промисловості на Україні. Ч.1-2. – К., 1959 – 1962.
6. *Лось Ф.Е.* Формирование рабочего класса на Украине и его революционная борьба в конце XIX – начале XX вв. – К., 1955.
7. *Шиян К.К.* Борьба рабочего класса Украины за восстановление промисловості (1921 – 1925 рр.). – К., 1959.
8. *Максимов А.М.* Революционная борьба пролетариата Донбасса в 1905 г. – Сталино, 1956.
9. *Максимов А.М.* Селянство Донбассу в 1917 р. – Донецьк, 1961.
10. *Прийменко А.И.* Легальные организации рабочих Юга России в период империализма (1895 – февраль 1917 гг.). – К., Донецьк, 1977.
11. *История рабочих Донбасса: В 2 т. / Гл. Ред. Ю.Ю. Кондуфор.* – К., 1981.
12. *История міст і сіл Української РСР: В 26-ти т.- Донецька область / Редкол.: П.О.и Пономарьова (голова) та ін. – 1970; Луганська область / Редкол.: Ю.Ф. Пономаренко (голова) та ін. – 1968.*
13. *Кульчицький С.* Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919–1928). – К., 1996.

14. *Кульчицький С.* Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) // Україна крізь віки: У 15 т. Т. 11. – К., 1999.
15. *Реснт О.П.* Українська революція і робітництво: Соціально-політичні та економічні зміни 1917–1920 рр. – К., 1996.
16. *Михненко А.М.* Новейшая история Донецкого бассейна. – Донецк, 1998.
17. *Саржан А.* Зміни в соціально-економічній сфері Донбасу. Друга половина 40-х – кінець 80-х років ХХ ст. – Донецьк, 2004.
18. *Степкин В.П., Гергель В.И.* Полная история Донецка (1779–1991). – Донецк, 2008.
19. *Пірко В.О.* Заселення Донеччини у XVI–XVIII ст. – Донецьк, 2003.
20. *Пірко В.О.* Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI–XVIII ст. – Донецьк, 2004.
21. *Пірко В., Литвиновська М.* Соляні промисли Донеччини в XVII–XVIII ст. – Донецьк, 2005.
22. *Никифорова Н.О.* Мандрівні записки Й.А. Гільденштедта як джерело з соціально-економічної історії України другої половини XVIII ст.: Автореф. ... канд. істор. наук. – Донецьк, 2000.
23. *Панфьорова М.А.* Соціально-економічний розвиток Південно-Східної України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.: Автореф. ... канд. істор. наук. – Донецьк, 1999.
24. *Гедьо А.* Джерела доісторії греків Північного Приазов'я (кінець XVIII – початок ХХ ст. – К., 2001.
25. *Пірко В.* Найдавніші міста Донеччини (міфи і реальність) // Схід. – 2004. – вересень.
26. *Пірко В.О.* До питання про час заснування м. Донецька // У истоков города Донецка. Матер. науч.-практич. конф. – Донецк, 1998.
27. *Пірко В.О.* Джерела про час заснування м. Артемівська // Новые страницы в истории Донбасса. – Донецк, 1995. – Кн.4.
28. *Довжук І.В.* Промисловий розвиток Донбасу в системі економіки Наддніпрянської України (кінець XIX – початок ХХ ст.). – Луганськ, 2003.
29. *Щербініна О.В.* Іноземні капітали в металургійній та вугільній промисловості Донбасу і Придніпров'я (1861–1914): Дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Донецький держ. ун-т. – Донецьк, 2000.
30. *Изметьева Т.Ф.* Таможенные пошлины и монополистические объединения в угледобывающей промышленности юга России. Конец XIX – начало ХХ вв. // Экономическая история. Обзорение. Вып. 4. – М., 2000.

31. *Гедьо А.В.* Соціально-економічний розвиток грецьких громад України середини XVII-XIX ст.: джерелознавчий аспект. – Донецьк, 2006.
32. *Васильчук В.М.* Німці України: суспільний та національний аспекти XX – початок XXI ст.: Автореф. дис. ... д-ра іст. наук (07.00.01) / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2006.
33. *Лях К.С.* Німецькомовні колоністи Півдня України в мультинаціональному оточенні: проблема взаємодії культур: (XIX – початок XX ст.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук (07.00.01) / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2005.
34. *Малярчук Н.Г.* Росіяни в Донбасі (20-30 рр. XX ст.): Дис. ... канд. іст. наук (07.00.01) / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2006; *Сучкова О.Ю.* Євреї в Донбасі (20-30-ті роки XX ст.): Дис. ... канд. іст. наук (07.00.01) / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2005.
35. *Цвигун О.А.* Демографічні процеси в грецькій меншині Донеччини (90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.): Дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2006.
36. *Бут О.М.* “Економічна контрреволюція” в Україні в 20-30-і роки XX ст.: від нових джерел до нового осмислення. – Донецьк, 2002.
37. *Лихолобова З.Г.* Тоталітарний режим та політичні репресії в Україні в другій половині 1930-х років (переважно на матеріалах Донецького регіону). – Донецьк, 2006.
38. *Нікольський В.М.* Репресивна діяльність органів державної безпеки СРСР в Україні (кінець 1920-х – 1950-ті рр.). Історико-статистичне дослідження. – Донецьк, 2003.
39. *Добров П.В.* Народное ополчение Украины в годы Великой Отечественной войны. – Донецк, 2006.
40. *Добров П.В., Есип И.М.* Трудовая деятельность женщин Донбасса в годы Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.). – Донецк, 2000.
41. *Бровар О.В.* Партизанський та підпільний рух у Донбасі в роки Великої Вітчизняної війни (серпень 1941-вересень 1943 рр.): Дис. ... канд. іст. наук (07.00.01) / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2003.
42. *Балікова М.С.* Німецькі військовополонені в Донбасі (1943-1954 рр.): Дис. ... канд. іст. наук (07.00.01). – Донецьк, 2005.
43. *Нікольський В.М.* Підпілля ОУН(б) у Донбасі. – К., 2001.
44. *Куромія Г.* Свобода і терор у Донбасі. Українсько-російське прикордоння, 1870-1990-ті роки. – К., 2002.
45. *Лінднер Р.* Підприємці і місто в Україні, 1860 – 1914 рр. Індустріалізація і соціальна комунікація на Півдні Російської імперії. – Київ-Донецьк, 2008.

46. *Theodore H. Friedgut. Juzovka and Revolution. – Princeton University Press, 1989–1994; Charters Wynn. Workers, Strikes and Pogroms: The Donbass-Dnepr Bend in Late Imperial Russia, 1870–1905. – Princeton University Press, 1992.*

Надія Темірова (*Донецьк, Україна*) **Образ Донбасу в сучасних наукових дослідженнях: зміна парадигми чи повторення пройденого**

Історіографія історії одного з регіонів України – Донбасу – відносно молода. Проте вона є дуже щільною, що дозволяє здійснити співставлення двох науково-історичних традицій: радянської й сучасної української. В центрі уваги – проблематика досліджень історії регіону. З початку 1990-х рр. порівняно з радянською добою тематичні акценти змінилися, але переважна більшість досліджень виконані на рівні факту, їм бракує концептуальності.

Ключові слова: Донбас, наукова парадигма, історіографічна традиція, сучасна історіографія

Надежда Темирова (*Донецк, Украина*) **Образ Донбасса в современных научных исследованиях: изменение парадигмы или повторение пройденного**

Историкография истории одного из регионов Украины – Донбасса – относительно молода. Однако она является достаточно плотной, что позволяет осуществить сопоставление двух научно-исторических традиций: советской и современной украинской. В центре внимания – проблематика исследований истории региона. С начала 1990-х гг. в сравнении с советским периодом тематические акценты изменились, но преобладающее большинство исследований выполнены на уровне факта, им недостает концептуальности.

Ключевые слова: Донбасс, научная парадигма, историографическая традиция, современная историография

Nadiya Temirova (*Donetsk, Ukraine*) **The image of Donbas in the modern scientific research: a paradigm shift or a the repetition of the material covered**

The historiography of the History of one of the regions in Ukraine – Donbas is relatively young. However, it is very dense, which allows the comparison of two scientific and historical traditions: the Soviet and modern Ukrainian. In the center of attention - the problems of the history of the region. Since the

early 1990's in comparison with the Soviet period thematic emphases have changed, but the prevailing majority of studies are performed at the fact, they lack concept.

Key words: Donbas, scientific paradigm, historiographical tradition, the modern historiography